

MANUAL

Formació per a famílies
i professorat

Funded by
the European Union

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Igualtat
i Feminismes

Coordinació:

Dra. Berta Vall Castelló – Universitat Ramón Llull (URL), Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport - Blanquerna (FPCEE), Grup de recerca de parella i família (GRPF).

Entitats col·laboradores:

- [Fundació Blanquerna](#), entitat de recerca i educació de la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport de la Universitat Ramon Llull, Espanya. Entitat coordinadora i suport científic.
- [CAM](#), Centro di Ascolto Uomini Maltrattanti Onlus, ONG i programa per perpetradors centrat en la intervenció de la violència contra dones i nens mitjançant la promoció del treball amb homes que actuen de manera violenta en les relacions afectives, Itàlia.
- [Conexus](#), Associació CONEXUS Atenció, Formació i Investigació Psicosocials, ONG sense ànim de lucre amb la VdG com a principal àmbit d'experiència i activitat, que ofereix programes d'intervenció per a dones, nens i joves, i per a homes maltractadors, Espanya.
- [Kaspersky](#), empresa global de ciberseguretat i privacitat digital.
- [Unizon](#), representa més de 130 centres d'acollida per a dones sueques, centres d'apoderament de dones joves i altres serveis de suport que treballen junts per a una societat amb igualtat de gènere lliure de violència, Suècia.
- [WWP EN](#), xarxa Europea per al treball amb perpetradors de violència domèstica, Alemanya i Europa.

Consell Assessor:

- **Marianne Hester**, professora afiliada a la Universitat de Göteborg, Suècia i catedràtica de Violència de Gènere i Política Internacional, Universitat de Bristol.
- **Karin Caspani**, membre de Män, Suècia, experta en educació per a la igualtat de gènere i prevenció de la VdG entre els joves.
- **Rosanna Di Gioia**, Itàlia, investigadora sobre seguretat en línia i prevenció de l'explotació sexual infantil a la Unitat de seguretat ciutadana i digital del Joint Research Center.

Aquest Manual ha sigut produït amb finançament del programa Rights, Equality and Citizenship de l'Unió Europea (nº 101049565). Escrit per Jaume Grané Morcillo, amb el suport dels membres del consorci del projecte. Els continguts d'aquesta publicació estan sota responsabilitat de l'equip de projecte CONSENT.

Maig, 2023

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	1
GLOSSARI	3
MÒDUL 1 – Educació afectivosexual	7
Els 3 paradigmes: repressiu, bloqueig, afirmació	8
Objectius de l'educació afectivosexual	10
MÒDUL 2 – Tips per parlar de sexualitat	12
Com parlar de sexualitat	13
Materials	14
MÒDUL 3 – Tips internet i pornografia	15
L'accés a internet	16
Limitar l'accés a internet a la infància i adolescència	16
Control parental i bloquejadors	19
Control parental: Dispositius	19
Control parental: Navegadors	19
Bloquejadors d'anuncis	21
Com parlar de pornografia	22
A la infància	22
A l'adolescència: com parlar-hi?	24
A l'adolescència: de què parlar?	26
ACTIVITATS PRÀCTIQUES	29
Famílies	30
Professorat	35
PREGUNTES FREQUENTS (FAQ's)	40
Professorat i educadors/es	41
Famílies: pares, mares i cuidadors/es	43
BIBLIOGRAFIA	45
Per a infants i adolescents	46
Per a famílies i professorat	47

INTRODUCCIÓ

El present dossier ha sigut dissenyat en el marc del projecte CONSENT.

El projecte CONSENT té com a objectiu **abordar els efectes negatius de la pornografia en els/les nens/es i joves** combinant els esforços, experiències i pràctiques dels serveis de suport especialitzats per a dones víctimes de violència masclista, els programes per a homes que exerceixen violència, professionals de la investigació i especialistes en tecnologia de la informació d'Espanya, Itàlia, Suècia i Alemanya, mitjançant:

- 1) **Promoció** de rols de gènere saludables, igualitaris i comportaments consensuats entre joves en les relacions entre iguals, per salvaguardar el seu desenvolupament i benestar emocional.
- 2) **Prevenició** de totes les formes de violència masclista amb un enfocament especial vers la violència sexual i el consentiment entre la població (pre)adolescent, específicament la violència sexual en línia.
- 3) **Obstaculització** de l'impacte d'Internet en la sexualització prematura, la hipersexualització i el sexisme, en nens/es i adolescents.

Per tal d'assolir aquests objectius, en primera instància hem ofert un cursos de formació a famílies i a professorat; i posteriorment, dissenyarem amb els centres educatius i el claustre de professorat conjuntament el programa d'educació afectivosexual, que serà implementat per part del mateix professorat a l'alumnat de 5é de primària fins a 4rt de secundària.

El contingut de la formació i del present dossier és vàlid per famílies i per professorat. La nostra pretensió és que ambdós col·lectius realitzin una acció conjunta com a comunitat educativa. Considerem fonamental la implicació de les dues parts per tal de garantir una educació afectivosexual que promogui aspectes saludables de la sexualitat, així com relacions igualitàries lliures de violència.

Us animem a posar en pràctica les activitats proposades i a revisar la bibliografia recomanada.

GLOSSARI

A continuació es defineixen els principals conceptes vinculats al projecte CONSENT:

La **sexualitat** és un aspecte central de l'ésser humà al llarg de la vida i engloba el sexe, les identitats i rols de gènere, l'orientació sexual, l'erotisme, el plaer, la intimitat i la reproducció. La sexualitat s'experimenta i expressa en pensaments, fantasies, desitjos, creences, actituds, valors, comportaments, pràctiques, rols i relacions. Tot i que la sexualitat pot incloure totes aquestes dimensions, no totes són sempre experimentades o expressades. La sexualitat està influenciada per la interacció de factors biològics, psicològics, socials, econòmics, polítics, culturals, jurídics, històrics, religiosos i espirituals (*Organització Mundial de la Salut, 2006*).

La **salut sexual** és un estat de benestar físic, emocional, mental i social en relació amb la sexualitat; no és només l'absència de malaltia, disfunció o incapacitat. La salut sexual requereix un enfocament positiu i respectuós de la sexualitat i de les relacions sexuals, així com la possibilitat de tenir experiències sexuals plaents i segures, lliures de coaccions, discriminacions i violència. Per aconseguir i mantenir la salut sexual, els drets sexuals de totes les persones han de ser respectats i protegits (*Organització Mundial de la Salut, 2006*).

Els **drets sexuals** són els drets fonamentals per a la realització de la salut sexual. S'hi inclouen els següents drets a:

- La igualtat i a la no discriminació.
- La no tortura, maltractes o penes cruels, inhumanes o degradants.
- La intimitat.
- A la salut (inclosa la salut sexual) i a la seguretat social.
- A casar-se i a fundar una família amb el lliure i ple consentiment de les persones cònjuges, així com a la igualtat en el matrimoni i en la dissolució d'aquest.
- A decidir el nombre /es i l'interval de temps entre els naixements.
- A la informació, així com a l'educació.
- A la llibertat d'opinió i d'expressió.
- A dur a terme un recurs efectiu per a les vulneracions de drets fonamentals.

(*Organització Mundial de la Salut, 2010*).

El **consentiment** és l'acord verbal i/o no verbal per al sexe donat voluntàriament com a manifestació del lliure albir de la persona, considerat en el context de les condicions circumdants. Segons el Conveni d'Istanbul, el consentiment:

- No es pot donar com a conseqüència de la violència física.
- No es pot donar sota abús d'alcohol o de substàncies.
- No es pot rebre mitjançant l'ús del poder coercitiu i/o el control.
- Hauria de ser explícit: l'absència de "sí" significa "no".
- No es pot comprar i vendre.
- Pot ser "revocat" en qualsevol moment de l'activitat sexual i/o pot referir-se a una acció concreta dins d'una activitat sexual consensuada.

□ El consentiment és tant simple com el te: <https://youtu.be/NXfcbET9LA>

La **violència** és una acció dirigida cap a una persona, que mitjançant l'ús de lesions, dolor o violació, obligui a la persona a fer alguna cosa contra la seva pròpia voluntat, o a abstenir-se de fer una cosa que vol fer. Existeixen les següents formes de violència, no excloents entre elles:

- Violència física: per exemple, colpejar, estirar els cabells, sacsejar-se, agafar-se fortament, donar puntades de peu, pallisses, estrangulament, etc.
- Violència psicològica: per exemple, amenaçar, controlar o ofendre, utilitzar paraules humiliants, etc. Aquesta forma de violència també inclou la "violència latent", que implica viure sota el risc d'experimentar noves violències.
- Violència sexualitzada: per exemple, actes sexualitzats forçats, violacions, etc.
- Violència material: per exemple, destruir mobles, revistes, fotos, etc.
- Violència econòmica: per exemple, veure's obligat a signar documents, no poder controlar les pròpies finances, etc.
- Negligència: això afecta principalment les persones grans i les persones amb discapacitat i implica administrar intencionadament el medicament equivocat, limitar la higiene, deixar sense ajuda o supervisió, etc.

(Per Isdal, Alternativa a la violència).

Les **normes de masculinitat** són regles socials o marcs de com s'espera que actuïn els nois, és a dir, els comportaments i actituds que es consideren acceptables. Des de la primera infància, els nois adolescents aprenen a donar atenció a aquestes normes, i la majoria de la gent sap quines normes s'apliquen en una situació determinada i en la societat en conjunt, fins i tot si aquestes normes generalment no són explicitades verbalment.

També hi ha forts vincles entre la violència i les normes de masculinitat. A mesura que els nens creixen, aprenen a estar a l'alçada de les expectatives de com hauria d'actuar un "home real", inclòs poder utilitzar –i suportar– la violència (*organització MÀN, Suècia*).

La **pornografia** és un material imprès o visual que conté la descripció o la visualització explícita d'òrgans o activitats sexuals. La paraula té el seu origen en la llengua grega, i consta de dues paraules:

- *Porne* que significa una esclava femenina venuda per a la prostitució, esclava sense valor/dignitat.
- *Grafhein* que significa escriure, il·lustrar.

L'**enfocament de tota l'escola** és un model de treball que consisteix en l'elaboració i implementació d'un pla per abordar la pornografia i els seus perjudicis a través de:

- Aprenentatge professional i obtenció de recursos i coneixements per part del professorat rellevant, professionals de l'orientació escolar i altre personal rellevant de l'escola.
- Currículum seqüencial i adequat a l'edat.
- Compromís i educació dels pares, mares o figures adultes de referència.
- Polítiques rellevants.
- Associacions amb organitzacions comunitàries.
- Ètica escolar, cultura i entorn que reforci els missatges clau de l'educació sexual crítica amb la pornografia.
- Avaluació periòdica.

MÒDUL 1 – Educació afectivosexual

Els 3 paradigmes: repressiu, bloqueig, afirmació

El paradigma repressiu és d'allà on venim, és a dir, la generació dels nostres pares, mares, avis i àvies. El paradigma d'afirmar és cap allà on anem, el futur, l'educació ideal. Per tant, actualment ens trobem al mig, al paradigma del bloqueig.

1. *Repressiu:*

- S'intenta endarrerir al màxim el coneixement de tot allò relatiu a la sexualitat, perquè es considera que la sexualitat pot desviar del camí correcte.
- S'evita que la criatura tingui contacte amb els seus genitals, s'oculta el cos, no s'anomenen els òrgans sexuals ni les funcions, no s'explica la reproducció humana ni es parla de plaer.
- La sexualitat és un tema tabú, ple de vergonya i culpa.
- Es fa servir la mentida i la confusió per educar.

Exemple: la mare o el pare descobreix que el seu fill ha estat mirant pornografia a la tauleta i el castiga una setmana sense fer servir cap dispositiu electrònic.

2. *Bloqueig:*

- No es vol fer educació sexual des del model repressiu però no es tenen recursos per portar a la pràctica el model d'afirmació, de manera que l'únic que s'aconsegueix fer és bloquejar la repressió, sense poder acompanyar ni transmetre una visió positiva de la sexualitat i l'educació sexual.
- La por de reprimir i condicionar la sexualitat de les criatures i adolescents impedeix que es posin els límits necessaris per protegir-los i educar-los.
- S'actua de manera reactiva, no es pren la iniciativa.
- Sense voler-ho, es continua transmetent que les persones adultes no són l'interlocutor adequat en temes de sexualitat.
- Les famílies i els/les educadors/es poden sentir inseguretats i angoixa a l'hora de parlar amb els/les menors sobre sexualitat, malestar que aquests perceben i en conseqüència, classifiquen la sexualitat com a tema incòmode i sensible.
- No ha de generar culpabilitat trobar-nos en aquest paradigma, ja que el bloqueig és normal tenint en compte l'educació sexual que varen rebre les nostres generacions. Adonar-nos és la manera de poder-ho canviar, per anar avançant cap a l'afirmació.

Exemple: la mare o el pare entra a l'habitació i troba al fill o filla mirant pornografia online, apareix el bloqueig, no sabem què dir, marxem de l'habitació i no tornem a treure el tema.

3. Afirmació:

- Considera la sexualitat un aspecte important de la vida humana que requereix acompanyament i educació des de la primera infància.
- La sexualitat està normalitzada, es parla sobre les emocions agradables que proporcionen els genitals, les sensacions que es desperten quan t'agrada una persona, etc. Aquesta normalització facilitarà en etapes posteriors tractar temes com la pornografia de manera natural, ja que no es tracta d'un tema tabú.
- Es pren la iniciativa a l'hora de parlar de sexualitat, fet que facilitarà "estar preparats/des" quan calgui respondre a preguntes. Aquestes seran sempre contestades amb claredat i transparència.
- Es posen els límits necessaris per protegir i educar, després de preguntar-nos "quin risc vull evitar?". Si els límits es posen de manera indiscriminada i no només quan és necessari, podem perdre l'autoritat.
- Les persones adultes són interlocutors actius i fonts de coneixement, motiu pel qual és agradable i divertit parlar sobre sexualitat. Busquem que els/les menors pensin "ostres, el/la meu pare/mare/"profe" en sap molt sobre aquest tema, m'agrada parlar amb ell/a perquè aprenc".

Exemple: la sexualitat ha sigut tractada amb naturalitat des de petit. A l'inici de la pubertat, es comença a parlar amb el/la fill/a sobre la masturbació i el plaer, i si sorgeix el tema de conversa, també sobre pornografia.

☐ Com a adults, és clau saber identificar en quines situacions actuem des del bloqueig, des de la repressió o des de l'afirmació.

Objectius de l'educació afectivosexual

1. Que els/les menors coneguin el seu cos i el de les altres persones.

Per una banda, cal que tinguin coneixement sobre els òrgans sexuals i la seva ubicació, que sàpiguen que serveixen per a orinar, masturbar-se i reproduir-se i normalitzin els diferents fluids: el líquid preseminal, el semen, els fluids vaginals, l'ejaculació femenina, la menstruació, el líquid amniòtic i la lactància materna.

D'altra banda, és important que coneguin la resposta sexual humana i l'enamorament. A 6è de primària (11-12 anys) molts preadolescents pensen que els seus pares només han fet l'amor dues vegades, per concebre al/a la seu/va germà/na i a ells/es. A aquestes edats encara entenen, que el sexe és només reproductiu (creença apresada a casa/escola) i que el sexe és només gaudi/plaer sense amor ni emoció (pornografia). Cal acompanyar-los en aquest moment perquè entenguin el sexe té aquesta triple funció: reproducció vs afecte/víncle/amor vs plaer.

2. Que els/les menors acceptin la diversitat.

Cal educar als nens i nenes a acceptar la diversitat de formes de vestir i d'utilitzar els colors, dels colors de pell i ètnies, de les cultures, de les orientacions sexuals, els tipus de famílies, etc.

Cal respectar i acceptar tothom des de la seva diversitat. Si accepten la diversitat en els demés, serà més fàcil que s'acceptin a ells i elles mateixes mentre construeixen la seva identitat.

3. Que experimentin la sexualitat amb el màxim plaer i mínim risc.

Hem de posar límits quan és necessari evitar un risc, de manera que abans d'actuar ens haurem de formular la pregunta "quin risc vull evitar"?

Aquests riscos poden ser les infeccions de transmissió sexual, l'embaràs no planificat, l'abús sexual infantil, la violència sexual/de gènere/en contra les persones LGTBIQ+.

Així doncs, eduquem tant per prevenir que els nostres fills i filles siguin víctimes com perquè no siguin agressors/es.

4. Que el canal de comunicació sobre sexualitat estigui ben obert.

Per tal que això sigui possible, hem de partir d'aquestes tres premisses: comoditat, iniciativa i naturalitat.

Cal aconseguir que se sentin còmodes parlant sobre sexualitat amb tu, que puguis parlar de tot allò que vulguis de manera natural i que ells/elles puguin preguntar-te i comentar-te tot el que necessitin.

Prenent la iniciativa de parlar sobre sexualitat, percebran que el canal de comunicació sexual és obert. D'aquesta manera, quan tinguin algun problema, dubte o experiència negativa, se sentiran amb la confiança suficient per acostar-s'hi i explicar-ho. Per això també és tan important que el professorat tingui el canal obert envers l'educació afectivosexual per saber què està passant a l'aula. No es tracta de fer interrogatoris, però sí que hi hagi la possibilitat de preguntar què ha passat.

MÒDUL 2 – Tips per parlar de sexualitat

Com parlar de sexualitat¹

A continuació trobareu una sèrie de recomanacions per tal d'obrir el canal de comunicació amb els infants i adolescents:

1. Busca una situació per parlar en la qual us sentiu còmodes i es pugui parlar de manera natural.
2. Comença parlant de temes de sexualitat que no et resultin incòmodes, per exemple, la reproducció. Quan ja et sentis tranquil·la o tranquil amb aquests, prova amb els que et resultin més difícils, per exemple, el plaer i/o la masturbació.
3. Incorpora a l'espai de joc (habitació i aula) materials que parlin de sexualitat: llibres, ninots amb genitals, etc.
4. Intenta parlar més sovint sobre la sexualitat amb persones adultes del teu entorn.
5. No et frustris si el primer dia apareix incomoditat i la conversa no flueix. Si no esteu acostumats a parlar junts/es d'aquest tema, és normal que hi hagi tensió al principi. No llencis la tovallola i procura parlar de sexualitat amb regularitat fins que es converteixi en un tema de conversa normal.
6. Si són adolescents pot ser que estiguin molt tancats a parlar amb tu. Intenta-ho tantes vegades com puguis, però si no aconsegueixes mantenir una conversa amb ells/es, prova amb comunicació indirecta com ara una carta, un WhatsApp o una nota de veu.

* 5 i 6 específics per pares i mares.

(Salvia, 2022)

---

¹ L'elaboració d'aquest apartat està basat en material propi i també en el material del curs "¿Qué hacemos con el porno?" d'Anna Salvia. <https://www.annasalvia.com/formacion-online-1/>

Materials

Per normalitzar la sexualitat des de la primera infància, les nines migjorn poden ser de gran utilitat per explicar els genitals, el part i la lactància. Tenen gran diversitat de color de pell i de cabell, així com parelles heterosexuales u homosexuals.

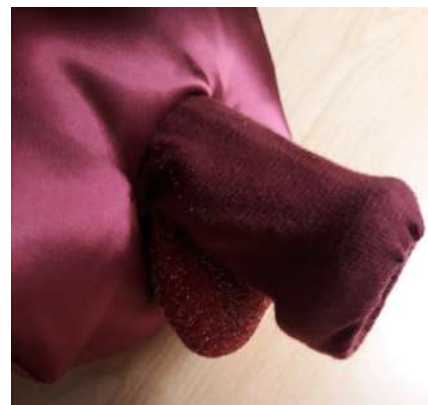

Nines Migjorn

Per ampliar els coneixements sobre els genitals femenins i masculins, a la prepubertat i pubertat podem ajudar-nos de maquetes de roba per explicar i anomenar cada part: llavis interns i externs, clítoris, vagina, uretra, glàndules, himen en el cas de la vulva; i prepuci, gland, frenet, uretra, escrot, pròstata i conductes seminals en el cas del penis.

“La flor que late”

“El pájaro encarnado”

MÒDUL 3 – Tips internet i pornografia

L'accés a internet²

L'accés lliure a internet a través dels diferents dispositius és una de les causes de:

- Precocitat del primer contacte amb pornografia.
- Masturbació sempre combinada amb l'ús de pornografia (adolescents).
- Risc de que la pornografia sigui el principal educador sexual de les noves generacions.

Tenint en compte tots els riscos que hi ha a internet, té sentit posar límits a l'accés online. L'objectiu de limitar el seu accés a casa no és que mai a la vida mirin pornografia, ja que trobaran altres vies per a fer-ho, sinó més aviat posposar el primer contacte amb la pornografia i reduir el seu consum.

Limitar l'accés a internet a la infància i adolescència

La majoria dels continguts que hi ha a internet no són adequats pels infants i cap sistema de control parental ni bloquejador és capaç d'evitar 100% l'accés a la pornografia. Certament, hi ha molts continguts que no són estrictament pornogràfics però que són igualment inadequats per a nens i nenes. Així doncs, un nen/a no hauria de navegar mai sol/a per internet: ni mòbil, ni tablet, ni ordinador, ni consola. Si ho fan, és fàcil que es trobin amb aquests continguts.

Durant l'adolescència, però, no podem exercir un control total sobre la vida dels nostres fills i filles, però podem escollir entre deixar-li la porta totalment oberta a la pornografia o posar-ho més complicat.

---

² L'elaboració d'aquest apartat està basat en material propi i també en el material del curs "¿Qué hacemos con el porno?" d'Anna Salvia. <https://www.annasalvia.com/formacion-online-1/>

Estratègies per evitar el primer contacte amb la pornografia durant la infància i l'adolescència:

1. Ús només necessari de les pantalles.
2. Retardar l'edat en la qual tenen mòbil propi, fins que no sigui totalment indispensable. Evidentment, aquesta decisió depèn de cada família, però des de l'escola es pot animar a les famílies del grup classe que acordin la mateixa edat a partir de la qual compraran el primer mòbil als seus fills/es.
3. Sempre que faci servir un dispositiu amb connexió a internet, cal acompanyar i supervisar, no el/la deixis sol/a.
4. Si fan servir pantalles sense estar-hi tu present, apaga el wifi i les dades mòbil. Així només podran accedir a vídeos o jocs descarregats.
5. Instal·lar un bon control parental i bloquejadors (de navegació i d'anuncis). Encara que durant l'adolescència hagin après a saltars-se'ls, dificulten el ràpid accés a la pornografia i requereix més esforç i temps per ells.
6. Buscar una alternativa a la descàrrega pirata de jocs i pel·lícules, per evitar la gran quantitat d'anuncis pornogràfics i publicitat de serveis sexuals.
7. Esborrar imatges de contingut violent o sexual que puguin ser rebudes per WhatsApp, tant a la galeria del dispositiu com a la de la conversa de WhatsApp.

Les estratègies específiques per l'accés a internet, de menor a major restricció són:

1. Contractar-li una tarifa sense dades per al mòbil, de manera que només puguin accedir a internet si hi ha wifi.
2. Regular les hores en què està obert el wifi. És important apagar-lo a la nit, ja que és el moment amb més intimitat.
3. Ús de pantalles només a la sala d'estar.
4. No tenir wifi a casa (si el necessitem, només utilitzar les nostres dades mòbils, si és que són il·limitades).
5. No fer servir el mòbil a casa (caixa a l'entrada). Cal predicar amb l'exemple per tal que tota la casa sigui un espai lliure de mòbils.

D'altra banda, en cap cas es recomana:

1. Instal·lar programes de seguiment de l'ús d'Internet que fa un dispositiu. Espiar els teus fills i filles perjudica directament la relació de confiança.
2. Prohibir mirar pornografia. És una batalla perduda que afavoreix que els teus fills i filles et menteixin i et desobeeixin.
3. Jutjar o culpabilitzar.

En síntesi, els principals "tips" o suggeriments per garantir la seguretat online són:

1. Parlar sobre els perills potencials de l'ús d'Internet (grooming, sexpredding, sexting no consentit).
2. Protegir els dispositius dels menors i els vostres (control parental).
3. Impliqueu-vos en les activitats en línia dels vostres fills/es des de ben petit(e)s, de manera que aquesta sigui la norma establerta en les vostres relacions.
4. Establiu normes bàsiques clares sobre el que el vostre fill/a pot i no pot fer en línia. Expliqueu per què heu de posar aquestes regles. Normes adequades i actualitzables amb l'edat.
5. Animar a parlar-vos sobre la seva experiència en línia i, en particular, qualsevol cosa que els faci sentir incòmodes o amenaçats/des.
6. La cultura actual de "compartir-ho tot" és omnipresent. Els i les menors són menys propensos/es a reconèixer instintivament els perills inherents a la compartició excessiva: és important explicar els problemes potencials.
7. Animar a estar atent/a a la seva privadesa i la configuració de les xarxes socials perquè les seves publicacions només siguin visibles per a amistats i familiars seleccionats/des (perfil no obert a Instagram, Tiktok o Facebook).
8. Tingueu en compte que, tot i que és possible que sigueu més conscients dels possibles paranys d'Internet, probablement els menors no en són tant conscients. Intercanvi d'informació per aprendre mútuament.

Control parental i bloquejadors

Control parental: Dispositius

Existeixen múltiples eines de control parental per a dispositius. Les seves funcions principals són:

- 1) Bloqueig de contingut inapropiat (filtres i aplicacions).
- 2) Monitorització d'activitat, aplicacions utilitzades i hores d'ús.
- 3) Limitació del temps d'ús.
- 4) Localització GPS.
- 5) Seguiment de trucades.

Les aplicacions de control parental més descarregades i millor valorades pels usuaris són: Securekids, Qustodio i Safekids. Cal destacar que instal·lar una aplicació de control parental MAI ha de substituir la comunicació. Al contrari, per afavorir la confiança i mantenir el canal de comunicació obert, caldrà explicar-li que per la seva seguretat hem instal·lat un programa al seu mòbil, tauleta i/o portàtil per limitar-li el contingut al qual pot accedir i les hores d'ús que en farà.

Control parental: Navegadors

El control parental que ve instal·lat per defecte als sistemes operatius no és 100% eficaç a l'hora de limitar el contingut sexualment explícit. Per aquest motiu, és necessari instal·lar **bloquejadors específics** als navegadors de internet (Chrome, Mozilla Firefox, Safari, Opera, Edge, Explorer, etc). Es tracta d'extensions que tenen com a funció evitar que apareguin a l'usuari webs, fotos o vídeos de contingut pornogràfic. El nivell de restricció és variable. Alguns només bloquegen les pàgines web que nosaltres li especifiquem (permet fer un llistat amb totes les webs que no pugui entrar), mentre que altres bloquegen totalment. Per exemple, ens podria bloquejar la pàgina sencera amb tots els resultats si busquen "fel·lació" al buscador, impedit ni tan sols tenir accés a informació no pornogràfica sobre aquesta pràctica. A continuació us expliquem pas per pas com instal·lar les extensions de bloquejadors a Chrome i Mozilla.

Google Chrome

- (1) Obrim el navegador Chrome i busquem “Chrome web store” a Google.
- (2) Fem clic sobre l'enllaç “Chrome Web Store – Google Chrome”.
- (3) Escrivim “control parental” a la barra de cerca i fem clic per cercar.
- (4) Entre els resultats que apareixen a la llista, fem clic sobre Afegir a Chrome d'alguna de les dues aplicacions assenyalades a la imatge, ambdues donen bon resultat.
- (5) També podem fer clic primer sobre el nom de l'aplicació i després a Afegir a Chrome.
- (6) Una vegada s'ha instal·lat l'aplicació, apareixerà la icona d'aquesta a la part superior dreta del navegador. Fem botó dret sobre ell.
- (7) Si volem, podem seleccionar l'opció Ocultar al menú de Chrome. Això farà que la icona no es vegi a la pantalla i no es pugui desactivar el bloquejador tan fàcilment.

Mozilla Firefox

- (1) Fem clic dret sobre la icona de Menú a la cantonada superior dreta.
- (2) Fem clic a Complementos.
- (3) A la columna de l'esquerra, obrim la secció Extensions.
- (4) Escrivim “control parental” a la barra de cerca i donem a Intro.
- (5) Busquem i fem clic sobre l'aplicació Parental Control: Family Friendly Filter.
- (6) Fem clic sobre el botó de Habilitar. Això activarà l'aplicació al Mozilla Firefox.
- (7) Tornem a la pàgina d'Extensions i comprovem que el bloquejador consta activat.

Per als altres navegadors, com Internet Explorer, el procediment de instal·lació és similar. Si ho requeriu, podeu trobar tutorials a Youtube sobre com instal·lar extensions de control parental als diversos navegadors.

Recordeu que val la pena invertir el temps necessari en instal·lar l'extensió de control parental a tots els navegadors possibles. En cas contrari, els menors poden descarregar un altre navegador que el qual no tingui instal·lada l'extensió de control parental. Podeu contractar un professional informàtic per garantir al 100% la seguretat online.

Bloquejadors d'anuncis

Navegant per internet és probable que els infants i adolescents trobin anuncis o pantalles emergents (pop-up) amb contingut sexual o pornogràfic. Per aquest motiu, és imprescindible tenir instal·lat una extensió que bloquegi aquests anuncis no desitjats. El procediment per instal·lar Adblock és el següent:

- (1) Busquem "Adblock" a Google.
- (2) Fem clic sobre l'enllaç a la web d'Adblock.org (primera troballa del navegador).
- (3) Fem clic sobre el botó Obtenir Adblock plus per a Firefox o a l'enllaç Descarregar Adblock plus per a un altre navegador, segons el que vulguem fer.
- (4) Fem clic sobre el navegador on vulguem instal·lar el bloquejador i seguim les instruccions fins a finalitzar el procés.
- (5) A Mozilla Firefox, fem clic a Agregar a Firefox. El bloquejador quedarà instal·lat i apareixerà a la llista d'Extensions del navegador.

Com parlar de pornografia

A la infància

Durant la infància, per evitar el risc de parlar sobre pornografia quan encara no n'hagin vist, només parlarem sobre pornografia quan tinguem la certesa absoluta que el nen o la nena n'ha vist. En aquests casos, caldrà:

1. Investigar què ha vist exactament i si és la primera vegada:

- Intenta descobrir, parlant amb ell o ella, què és el que ha vist exactament, i si és la primera vegada o ja ha passat més vegades.
- Mira l'historial de tots els navegadors de tots els dispositius als quals teniu accés. A aquestes edats no saben que aquest registre existeix, i estaran guardades totes les pàgines que ha visitat.
- Confirma que aquestes pàgines les ha vist ell/a i no la teva parella o altres germans o germanes.

2. Investigar com ha arribat a aquest vídeo:

- Si li ho ha mostrat un adult, legalment es considera abús sexual. Has de protegir al menor d'aquesta persona i denunciar-ho a través de serveis socials.
- Si li ho ha ensenyat una altra criatura, has de parlar amb els seus pares perquè puguin acompanyar-la amb aquest tema i evitar que els ho mostri a més nens i nenes. Si és un company de classe, parla amb la tutora perquè sàpiga què ha passat i ajudi a gestionar-ho amb les altres famílies. Sobretot: no ho expliquis al grup de whatsapp de la classe. El nen o nena que li ha mostrat el vídeo també és víctima i necessita ser cuidat/da i acompanyat/da, no que se'l jutgi i assenyali.
- També ho pot haver trobat sol o sola per internet.

3. Acompanyar-la/lo i ajudar-la/lo a entendre el que ha vist:

- Anima'l a expressar el que ha sentit quan ha vist aquest vídeo i com se sent ara.
- Explica-li què és el porno i quines diferències hi ha amb la realitat. Explica-li la teva versió de què vol dir fer l'amor. Si encara no has parlat de què són les relacions sexuals ho hauràs de fer ara.

- Expressa el que sents respecte que hagi tingut contacte amb el porno i explica-li la teva versió del que és el sexe i fer l'amor.
- Treu el tema de tant en tant, perquè no es converteixi en un tema tabú.

4. Dir-li que no hauria d'haver passat i no és culpa seva:

- Explica-li que aquest tipus de vídeos no són per a la seva edat i que lamentes que ho hagi vist. Explica-li també que és normal que tingui curiositat i per què no ho ha de tornar a veure.
- Assumeix la teva responsabilitat. L'adult és qui ho ha de protegir dels continguts pornogràfics. Si així ho sents, demana-li perdó per no haver-ho pogut protegir millor d'aquests continguts.
- De vegades la culpa ens pot bloquejar, i aleshores és probable que el que passa sigui que no es torni a parlar mai del tema (la culpa tabutitza). Però si transmutem la culpa en responsabilitat, no es farà tabú.

5. Assegurar-se que no ho torni a veure:

- Molts nens i nenes queden profundament impactats per aquestes imatges i per la reacció que hi han provocat (excitació sexual, fàstic, morbositat, incomprensió, etc.) i busquen la manera de tornar a veure-les.
- Per aquest motiu és fonamental instal·lar una extensió de control parental.

6. Evitar que ho comparteixi:

- Explica-li que no ha d'ensenyar aquest tipus de vídeos a altres nens i nenes.
- Observa si reproduceix allò que ha vist en jocs sexuals amb altres nens i nenes. En cas afirmatiu, has d'intervenir perquè no ho faci.
- Informa la tutora de l'escola sobre el que ha passat perquè estigui atenta i pugui acompanyar-ho bé a ell i a les altres criatures.

7. Dóna-li una bona educació sexual:

- Parla sobre sexualitat sovint perquè tingui els coneixements adequats i perquè el canal de comunicació estigui ben obert quan tingui dubtes sobre sexe.
- Segurament si l'infant ha vist pornografia, voldrà entendre com funciona el sexe.

A l'adolescència: com parlar-hi?

Encara que el primer contacte amb el porno pot donar-se a qualsevol edat, a partir dels onze anys (6è de primària) ja és un tema que està actiu al grup classe, de manera que la visió del sexe segons el porno i la normalització del seu ús ja està entrant al seu imaginari sexual. Encara que generi angoixa, cal prendre la iniciativa i començar a parlar sobre pornografia, tot i que indirectament (veure Activitat "Mesurar la temperatura"). En cas contrari, si no en parlem, entendran que estàs d'acord amb la visió de la sexualitat que transmet el porno: qui calla, atorga. Per iniciar la conversa sobre la pornografia, cal:

1. Acceptar la pròpia incomoditat per trencar el gel.

- Per a la majoria d'adults parlar sobre porno amb adolescents serà incòmode, perquè per a la nostra generació el porno i la masturbació encara és un tema una mica tabú (sobretot per a les dones) i perquè la majoria no estem acostumats a parlar sobre sexualitat o pornografia.
- Accepta i expressa aquesta incomoditat o nerviosisme. A l'expressar les pròpies emocions, aquestes disminueixen o es dissipen, alhora que el teu fill/a o alumne/a aprèn a expressar les seves pròpies emocions. Per tant, sigues sincer/a: "Si et fa vergonya parlar-ne, ja en som dos. Però n'hem de parlar perquè és important".
- Utilitza "l'excusa" d'estar fent aquesta formació i parla-li de tot el que has après.

2. Parlar en general sobre el porno, utilitzant la terminologia adequada.

- Parla-hi en general, sense preguntar directament si ell/a n'ha mirat o no. Podem començar la conversa de la següent manera: "*L'altra dia vaig veure una notícia sobre el porno, a la classe n'heu parlat alguna vegada amb els companys/es?*".
- Utilitza la terminologia adequada, utilitzant termes com pits, penis i vagina. Les paraules que s'utilitzen a la pornografia per referir-se a aquestes parts del cos solen tenir una connotació negativa, així que cal anomenar-les pel seu nom. Utilitzar aquestes paraules demostrarà la teva comoditat i l'ajudarà a sentir-se còmode. Establir aquesta obertura al canal de comunicació permet prevenir secrets i vergonya en el futur.

3. Parlar-li de tu a tu, no et posis per sobre.

- Volem que ens vegin com a interlocutors/es disponibles, de manera que ens han de percebre com a un/a igual. Per assolir aquesta fita, cal parlar-ne de manera amistosa, directa i amb una mica de sentit de l'humor. En cap cas utilitzarem la nostra autoritat com a pare/mare o professor/a per forçar la conversa.
- Donar espai als seus sentiments. Poden haver sentit curiositat, por, confusió, excitació, fastig, etc. Tots els sentiments són positius. Validar i comprendre aquests estats afectius serà la millor manera d'acompanyar-los/es.
- Abans de dir-li alguna cosa, pensa = THINK (true, helpful, inspiring, necessary, kind). Preguntat abans de parlar si allò que diràs és cert, si l'ajudarà o no, si serà inspirador, si és necessari i si li diràs de manera amable o a través d'un judici.

4. Tingues present que no ho has de dir tot el primer dia.

- Es tracta de normalitzar aquest tema i parlar sobre el porno moltes vegades (reg gota a gota). Trencant el patró de les generacions anteriors, busquem tenir converses freqüents sobre sexe i pornografia (1 vs 100).

5. No tinguis vergonya o por de no saber-ne suficient sobre el porno i la sexualitat.

- La teva experiència vital i coneixements són suficients.

6. Utilitza metàfores (pel·lícula Fast&Furious, amic extraterrestre).

- *S'aprèn a conduir estudiant i practicant o mirant pel·lícules d'acció?*
- *Com entendria la sexualitat humana un extraterrestre si li ensenyem un vídeo pornogràfic?*

7. Planteja alternativa: parla-li també sobre la possibilitat de masturbar-se sense pornografia. Ja hem parlat que, actualment, els i les adolescents associen masturbar-se amb acariciar-se sexualment els genitals veient porno. No vol dir que tots/es ho facin ni que ho facin sempre així, però la relació és molt més estreta que a les generacions anteriors. Per aquesta raó, cal conscienciar-los i conscienciar-les dels riscos de la masturbació sempre combinada amb el consum de pornografia:

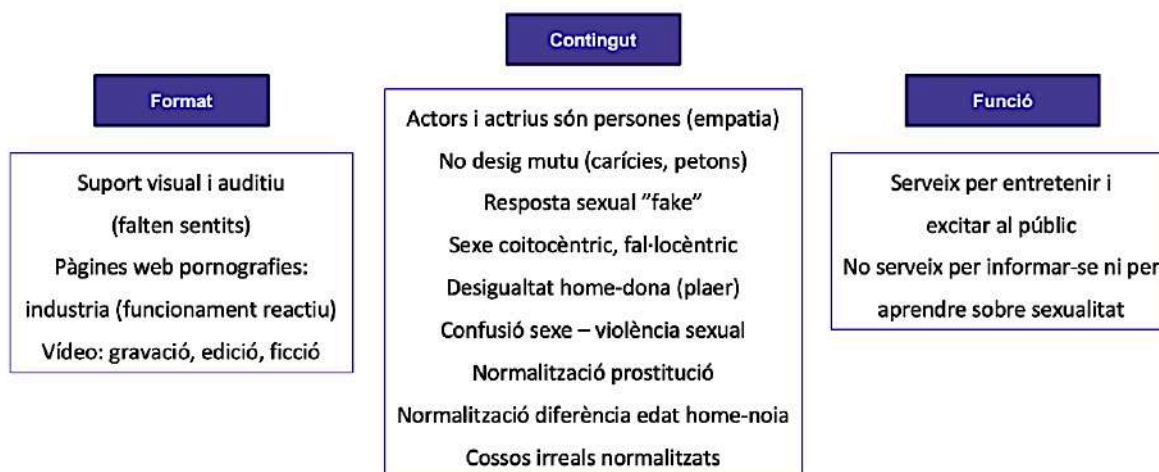
- Pèrdua de la capacitat de crear les teves pròpies fantasies, que són una font infinita i molt rica d'excitació sexual.
- Pèrdua de la capacitat d'excitació amb estímuls suaus més comuns a la vida real, com pot ser una mirada, una carícia, una olor, una persona que et resulti atractiva o sensual, etc.
- Desconnexió de la resta del cos, totes les sensacions es centren els genitals i al cervell, sense tenir cap sensació més a la resta del cos.

8. Aprofita l'oportunitat.

- Parlar sobre pornografia és una gran oportunitat per parlar sobre sexualitat si no s'ha fet anteriorment. Potser no és l'oportunitat que ens agradaria, però sí la qual el món modern ens ha presentat. És un bon moment per clarificar-li's els teus valors i prioritats.
- Aprofita la música que escolta, les xarxes socials que utilitza, una notícia, un anunci, una sèrie o pel·lícula que estiguen mirant junts com una oportunitat per abordar aquests temes. Per exemple: *"m'ha semblat curiós aquest anunci, crec que la noia és utilitzada per vendre el cotxe, tu què en penses?"*.

A l'adolescència: de què parlar?

El contingut de la conversa sobre la pornografia, s'ha de centrar en el format, el contingut i la funció.

En quant al **format**, el suport del material pornogràfic és audiovisual, de manera que es basa en els sentits de la vista i l'oïda (i a vegades només la vista). Cal explicar que aquesta manca de sentits implica una pèrdua de informació, que no correspon amb les relacions sexuals reals (tacte, gust, olfacte). També és fonamental que compreguin que darrera de les pàgines web pornogràfiques hi ha una indústria, la qual generalment té un funcionament reactiu (es retiren els vídeos violents o abusius després d'una o diverses denúncies). Per últim, que les escenes pornogràfiques impliquen una gravació, muntatge i edició dels vídeos, de manera que no ensenyen els tempos ni les dificultats que poden sorgir en una relació sexual (pèrdua d'erecció, dolor durant la penetració, ritmes de dilatació, etc). D'aquesta manera, com a adults, sabem que el porno és una representació irreal del sexe. Les converses sobre l'anticoncepció, el consentiment i la comunicació solen quedar fora de la pantalla, però continuen sent fonamentals en les trobades que experimentem a la vida real. Pot plantejar aquest muntatge fent un símil amb les pel·lícules: *"El porno està guionitzat de la mateixa manera que la Guerra de les Galàxies i Harry Potter. Han contractat professionals. Els donen un guió. Roden una escena. El que representen no és real, sinó que és una fantasia"*.

En referència al **contingut**, també cal generar el pensament crític suficient als i les adolescents. En primer lloc, que els actors i les actrius del porno també són persones (mentalització i empatia per distingir el patiment del plaer). A més, cal plantejar als i les menors que els cossos i genitals que es mostren no són normals ni habituals (penis i pits enormes, cossos primos), de manera que no els han de prendre com a referència o model de comparació, que a la realitat existeix una gran diversitat de cossos, formes i mides. D'altra banda, és fonamental que compreguin que la resposta sexual humana és "fake" (orgasmes fingits) i que el sexe és equiparat exclusivament a la penetració (coitocèntric), amb el focus posat al penis de l'home (fal·locèntric) i que té com a objectiu final l'ejaculació masculina. En aquest sentit, només importa satisfer el plaer de l'home, i el de la dona queda relegat a un segon pla (si és que hi és). També és destacable que a la pornografia el sexe és totalment descontextualitzat (no mostra la relació prèvia a l'acte sexual) i que no ensenya la importància de la comunicació durant el sexe (atendre necessitats, preguntar a la parella sexual per la comoditat o el desig de continuar, posar límits, etc). A més, la seguretat i la salut sexual no són importants a la pornografia, ja no s'ensenya l'ús de preservatius com a pràctica normalitzada (risc d'infeccions de transmissió sexual i d'embaràs no desitjat), ni tampoc la

llibertat de violència ni el dret a la intimitat. Així doncs, provoca una confusió entre violència sexual i sexualitat. Per últim però no menys important, la pornografia normalitza la prostitució i també que els homes de qualssevol edat tinguin sexe amb noies joves. En definitiva, que la pornografia no correspon a la manera de fer l'amor a la realitat.

A mesura que vagis explicant les característiques del porno, és útil anar-les contrastant amb els i les adolescents, confrontant-les amb la realitat i amb la teva pròpia visió de la sexualitat. A l'adolescència, està descobrint la seva pròpia sexualitat i el plaer, de manera que cal adaptar-se al seu moment. En alguns casos sentiran confusió, en altres sorgirà preocupació per no donar la talla d'allò que han vist, o per allò que s'espera que facin a la seva primera relació sexual. Fonamental, novament, el pensament crític per ajudar-los/es a qüestionar-se els seus propis desitjos, perquè descobreixin la seva pròpia sexualitat, i que aquesta estigui el menys condicionada possible per les expectatives que la pornografia genera.

Finalment, en quant a la **funció** de la pornografia, és clau fer la distinció entre excitació i educació sexual: la pornografia té la funció d'excitar al públic i entretenir, no serveix informar o aprendre què és la sexualitat.

ACTIVITATS PRÀCTIQUES

Famílies

Activitat 1. Conversa en 4 passos

Pas 1. Obté més informació sobre la pornografia.

Després de la lectura d'aquest dossier, juntament amb alguna de la bibliografia que et recomanem, disposes dels coneixements necessaris per abordar aquesta temàtica.

Pas 2. Reflexiona sobre les teves pròpies concepcions

Abans d'iniciar una conversa sobre sexe, sexualitat i pornografia amb teu fill o filla, reflexiona sobre:

- Com defineixes el sexe i la sexualitat?
- Què signifiquen per a tu aquests conceptes?
- Quan eres petit/a, alguna vegada vas parlar amb alguna persona adulta sobre sexe i sexualitat?

✓ Si és que sí:

- A quina edat?
- Va ser per iniciativa teva o seva?
- Què va funcionar bé / menys bé?
- Com et vas sentir?

x Si no:

- Què creus que ho va impedir?
- En vas parlar mai amb algú més?
- Amb qui?
- Com et vas sentir?

- Et sents còmode parlant amb altres persones sobre sexe?
- Vols que el teu fill o la teva filla tingui les mateixes suposicions, opinions, valors i experiències que tu pel que fa a la sexualitat i la vida sexual?

Pas 3. Crea un entorn segur per la conversa

- Situació normal: passejant, cuinant, fent la compra, al cotxe.
- Intimitat: que no hi hagi altres persones escoltant la conversa.
- Empatia amb el fill/a: entendre la seva curiositat i vergonya.

Pas 4. Inicia la conversa indirectament

- Començar parlant de l'ús de internet, dels jocs d'ordinador, xarxes socials.
- Parlant de la pornografia en general, del que han escoltat a l'escola per part d'altres nens/es.
- Utilitzar altres situacions quotidianes (pel·lícules, series, anuncis, webs).
- Parlar sempre des del recolzament, acompanyament, mai des del judici.
- No tinguis por a mostrar les teves inseguretats.
- Llenguatge i contingut adaptat a cada edat.

Cal distingir els tòpics dels quals parlar segons l'edat:

Pre-adolescents (9-12 anys)	Adolescents (13-18 anys)
<p>Límits i privacitat</p> <p>Consentiment</p> <p>Gestió de dispositius digitals</p> <p>Xarxes socials</p> <p>Navegar amb amistats en línia i fora de línia</p>	<p>Salut física, mental i sexual</p> <p>Relacions saludables</p> <p>Consentiment</p> <p>Masculinitat tòxica / normes de la masculinitat</p> <p>La violència masclista contra les dones i les seves diferents formes</p> <p>Pornografia</p> <p>Xarxes socials</p> <p>“Sexting” i petjada digital</p>

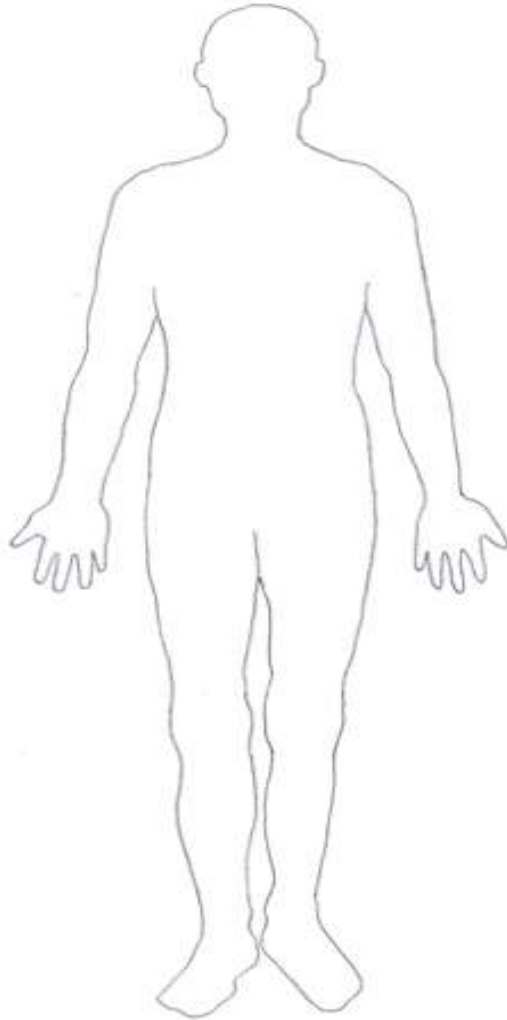

Activitat 2. Mesurar la temperatura

Els ritmes de cada infant són diferents. Cada cas és únic, així que cal “mesurar la temperatura”, per conèixer en quin punt està. Per aquest motiu, com ja hem vist anteriorment, no comencis la conversa parlant directament sobre la pornografia o donant per sabut que ja n’ha vist. En aquest sentit, pots començar per preguntes de tempteig, prèvies a abordar directament la pornografia, com les següents:

- On/com vas aprendre sobre sexe i la sexualitat?
- Què haurien d’aprendre les persones de la teva edat sobre el sexe i la sexualitat?
- De quins temes voleu aprendre més?
- Amb qui pots parlar si tens preguntes o preocupacions sobre sexualitat?
- **Has vist mai pornografia?**
- Què has après de la pornografia?
- Què vas sentir durant/després?
- Creus que estàs afectat per la pornografia?
- Creus que altres persones es veuen afectades per la pornografia?

Activitat 3. Zones corporals: semàfor

1. Doneu el dibuix del cos humà i els bolígrafs/retoladors a l'infant/adolescent.
2. Digueu l'infant/adolescent que amb tres colors diferents dibuixin una imatge de quines parts del cos es poden o no es poden tocar d'altres persones. Expliqueu que les persones solen tocar-se de diferents maneres, per exemple abraçant-se, fent-se petons, donant-se la mà, etc. Expliqueu que hi ha persones a les quals no els agrada abraçar-se i prefereixen donar-se la mà; algunes persones prefereixen abraçades curtes, a altres no els agrada gens tocar-se, però el problema és que la gent no es comunica al respecte i costa posar límits.

3. Expliqueu què signifiquen els colors, és a dir, vermell significa 'no està bé', groc significa 'no estic segur/a, potser', i verd significa 'totalment bé'.
4. Demaneu al nen o nena que acolorixi les parts del cos on se senti bé que es toqui amb el color verd.
5. Preguntes de reflexió:
6. Quan hagin acabat de dibuixar, pregunteu com s'ha sentit l'infant/adolescent i destaqueu la importància d'un diàleg obert sobre els límits entre les persones com a forma de demostrar que es preocupen i respecten les unes a les altres.
  - Quin tipus de contacte pot ser a aquesta zona? Has experimentat algun cop aquest contacte? Quan?
  - Aquesta manera de tocar-se és freqüent entre les persones en general, o entre les amistats de l'infant/adolescent en particular? Saps el que pensen / senten les teves amistats de que els toquin així?

Professorat

Activitat 1. Mesurar la temperatura

Els ritmes de cada infant són diferents. Cada cas és únic, així que cal “mesurar la temperatura”, per conèixer en quin punt està. Per aquest motiu, com ja hem vist anteriorment, no comencis la conversa parlant directament sobre la pornografia o donant per sabut que ja n’ha vist. En aquest sentit, pots començar per preguntes de tempteig, prèvies a abordar directament la pornografia, com les següents:

- On/com vas aprendre sobre sexe i la sexualitat?
- Què haurien d’aprendre les persones de la teva edat sobre el sexe i la sexualitat?
- De quins temes voleu aprendre més?
- Amb qui pots parlar si tens preguntes o preocupacions sobre sexualitat?
- **Has vist mai pornografia?**
- Què has après de la pornografia?
- Què vas sentir durant/després?
- Creus que estàs afectat per la pornografia?
- Creus que altres persones es veuen afectades per la pornografia?

Activitat 2. Pornografia i societat

Cultura porno: el missatge ocult dels mitjans de comunicació

Finalitat de l'exercici: donar l'oportunitat a l'alumnat de reflexionar sobre l'objectivació i la hipersexualització de dones i nenes als mitjans de comunicació actuals, i com això afecta la visió de la societat sobre les dones.

Durada: 30 minuts

Instruccions (5 minuts):

1. Dividiu la classe en grups mixtes (preferiblement 4-5 p/g). *Nota: important treball conjunt nenes/nens.*
2. Doneu als grups un full amb diverses imatges publicitàries.
3. Doneu les següents instruccions a l'alumnat:

- Cada grup, reflexioneu durant 10 minuts sobre el que veieu a la imatge. *Quin missatge comunica la imatge que veus? Què diu la imatge sobre els homes? I sobre les dones?*
- Anoteu les reflexions i raonaments per compartir-los més endavant amb els altres grups.

4. Posada en comú (15 minuts)

Activitat 3. Pornografia i violència

Consum de pornografia: Què és la violència?

Finalitat de l'exercici: que els l'alumnat reflexioni sobre conceptes que molta gent no associa a la violència, però que representen l'essència de la indústria de la pornografia i que estan normalitzats per la pornografia.

Durada: 30 minuts

Instruccions (5 minuts):

1. Dividiu la classe en diversos grups de la mateixa mida (preferiblement 4-5 persones per grup).
2. Doneu a cada grup un full amb les següent paraules (també les poden escriure a un full en blanc):

DEVALUAR	DISCRIMINAR	HUMILIAR
OBJECTIFICAR	DESHUMANITZAR	NORMALITZAR

3. Cada grup ha de reflexionar sobre exemples de la pornografia relacionats amb cada paraula clau (15 minuts)
4. Posada en comú (10 minuts).

Activitat 4. Guanyadors i perdedors

Producció de la pornografia: qui guanya i qui perd?

Finalitat de l'exercici: reflexionar sobre qui guanya i qui perd quan es tracta de la producció i disseminació de pornografia, i com les persones que participen en la producció de pornografia es veuen afectades per ella.

Durada: 30 minuts

Instruccions (5 minuts):

1. Dividiu la classe per parelles.
2. Cada parella ha de parlar durant 10 minuts sobre els guanyadors i perdedors de la pornografia. Han d'agafar un full en blanc i dividir-lo en dues columnes (guanyadors i perdedors). Caldrà que escriguin els seus pensaments a les respectives columnes.
3. Posada en comú a la pissarra. Que cada parella aporti una idea per torn (15 minuts):
  - *Podeu explicar per què creieu que són guanyadors/perdedors?*
  - *Hi ha altres grups/persones afectats/des per la pornografia que encara no s'esmenten a la pissarra?*

PREGUNTES FREQUENTS (FAQ's)

Professorat i educadors/es

Per què és la meua responsabilitat (com a professorat/professional de l'educació) parlar de pornografia amb el meu alumnat?

La pornografia actual està àmpliament disponible, és fàcilment accessible en línia i la majoria de les vegades, completament gratuïta. Per tant, molts infants i adolescents tenen accés a la pornografia des de ben petits i petites. Veure porno no només s'ha convertit en un fenomen habitual entre adolescents, sinó que sovint constitueix la principal (o fins i tot l'única) font d'educació sexual. Així doncs, l'escola té un paper crucial en l'ensenyament de l'alumnat sobre el sexe i la sexualitat lliure de violència i els efectes perjudicials de la pornografia. Com a professorat, teniu l'oportunitat d'integrar les converses crítiques sobre la pornografia i basades en el consentiment sobre sexe i sexualitat en el seu treball amb l'alumnat.

De fet, l'últim decret llei d'educació emfatitza l'educació emocional i sexual a les noves consignes per formació primària i secundària (BOE, 2022; Reial Decret 217/2022, de 29 de març).

No puc parlar només de coses agradables i positives sobre el sexe? Per què he de centrar-me en els efectes nocius de la pornografia?

El sexe requereix consentiment i respecte mutu. La indústria de la pornografia es basa en l'oposat i "ensenya" exactament el contrari. Sabent que les percepcions i les expectatives sobre el sexe de molts infants i adolescents estan influenciades per la pornografia, no es pot parlar només dels aspectes positius de la sexualitat sense discutir una de les principals fonts de les seves percepcions/expectatives. És per això que les converses crítiques amb la pornografia s'han d'integrar en el tema de l'educació sexual (si aquesta assignatura forma part del currículum escolar) o combinada amb altres converses sobre sexe i sexualitat dirigits per personal educatiu.

Em sento sol/a en el meu esforç per abordar la pornografia en la conversa amb el meu alumnat, necessito ajuda dels meus companys/es (professorat / equip d'orientació educativa / direcció). Què he de fer per implicar-los?

Hi ha alguns passos que podeu fer per implicar i motivar l'equip en l'abordatge de la pornografia i els seus perjudicis:

1. El primer pas: Parleu amb els vostres companys i companyes sobre com funciona actualment la vostra escola per abordar problemes relacionats amb la violència sexualitzada i la pornografia. Fes una llista del que ja s'està fent i del que voleu fer en un futur proper ("llista de tasques pendents").
2. Consells sobre què fer:
  - ❖ Adoptar una postura activa contra el consum de pornografia i explicar a la resta de l'equip perquè és important.
  - ❖ Exigir un entorn lliure de pornografia a l'escola que es pugui aconseguir instal·lant eines i programes que limitin l'accés al porno i a altres continguts sexualitzats nocius no només per a l'alumnat sinó també pel professorat i la resta del personal de l'escola.
  - ❖ Exigir educació sobre la violència sexualitzada, inclosa la pornografia, per a tot el personal que treballa amb infants/adolescents a l'escola.
3. Un cop hagueu acabat d'escriure la "llista de tasques pendents", juntament amb el vostre equip, penseu en el següent:
  - ❖ Tu i el teu equip podeu fer tot el que s'indica a la llista per vosaltres mateixos/es?
  - ❖ Quins actors locals us poden ajudar a vosaltres i a la vostra escola en aquest treball?
  - ❖ Com podeu implicar tota la teva escola en aquest treball?

Famílies: pares, mares i cuidadors/es

Per què com a figura cuidadora he de parlar amb el meu fill/a sobre pornografia?

Molts/es mares, pares, cuidadors/es no tenen coneixement de com és la pornografia actual, ni de les eines per abordar qüestions relacionades amb ella. Algunes persones adultes no veuen pornografia i, per tant, no saben de com de violenta i degradant és. D'altres sí que consumeixen pornografia i són conscients de la seva violència però no coneixen els múltiples danys que aquesta pot causar. Molts/es mares, pares, cuidadors/es no pensen que els seus fills i filles miren o han estat exposats a la pornografia i, simplement, no reconeixen la necessitat d'actuar, per exemple, fent debat sobre pornografia o utilitzant eines per limitar l'accés a la pornografia en línia. Al mateix temps, infants i adolescents sovint no tenen les paraules per descriure aspectes relacionats amb la sexualitat, i per tant no saben com parlar espontàniament amb els seus referents adults sobre sexe o pornografia. Avui en dia, molts/es menors saben més sobre pornografia que les seves figures cuidadores, però no se'ls dóna cap orientació sobre com relacionar-s'hi. És precisament per això que és tan important que mares, pares i cuidadors/es obtinguin els coneixements rellevants sobre el tema de pornografia i els puguin compartir amb els seus fills i filles. També és important obtenir més informació sobre les maneres de limitar l'accés a la pornografia en línia a casa i començar a utilitzar programes/eines concretes per a aquesta finalitat.

No n'hi hauria prou amb instal·lar filtres de pornografia als dispositius del meu fill/a? Si no accedeixen a la pornografia en absolut, per què he de començar a parlar-ne?

Utilitzar eines per limitar l'accés del vostre fill/a a la pornografia en línia és una molt bona idea. Al mateix temps, mai podreu garantir que el vostre fill/a no entri en contacte amb la pornografia d'una altra manera; per exemple, a través de les seves amistats i/o a l'escola. Encara que les criatures no vulguin veure pornografia, moltes d'elles hi estan exposades pel seu grup d'iguals. Per tant, això no és una qüestió de "sí/no" sinó de "quan" el teu fill/a accedirà a la pornografia.

A nivell nacional, el 56,4% dels/les adolescents entre 12 i 18 anys han consumit pornografia. A més, el primer contacte amb la pornografia es produeix a l'edat de 8 anys i a l'edat de 14 anys es converteix en un patró de consum habitual (Ballester et al., 2019). Així doncs, els i les

menors no s'han de quedar sols/es navegant per la pornografia en línia per intentar fer-se'n una idea al respecte: necessiten ajuda i orientació de les persones adultes responsables, i el paper dels pares, mares i cuidadors/es és crucial.

Perquè l'escola no pot ocupar-se de les converses crítiques sobre la pornografia en lloc dels pares, mares o figures cuidadores? No hauria de ser responsabilitat de l'escola?

És cert que l'escola hauria d'assumir la responsabilitat de proporcionar una educació afectivosexual crítica amb la pornografia. Tanmateix, es tracta d'intervenir com a parts aliades, per tal de que professorat i famílies uneixin esforços per desafiar la pornografia i prevenir-ne els seus efectes negatius sobre la infància i adolescència.

Per això, és igualment important pel professorat i pels pares i mares obtenir coneixements rellevants sobre el tema, intercanviar experiències i, si és possible, treballar conjuntament per proporcionar a infants i adolescents la informació adequada sobre la pornografia i els seus perjudicis, així com sobre sexe i sexualitat, en general. La pornografia està molt present en el seu dia a dia, i per tal de desafiar la seva influència, els coneixements i habilitats sobre aquest tema, rebuts a l'escola, s'han de confirmar i reforçar a casa, i viceversa.

BIBLIOGRAFIA

Per a infants i adolescents

Barbé, A., Carro, S. & Fortuny, N. (2012). *Cosquillas / Pessigolles*. Barcelona: Bellaterra.

Calaf, M. & Fuentes, M. (2011). *Tu, jo i el pit/Tú, yo y el pecho*. Tenerife: Ob Stare.

Catalán, M. & Rodríguez, M.(2018). *El primer joc d'en Jan i la Marina*. Barcelona: Pol·len.

Harris, R. (1999). *¡Es alucinante! / És al·lucinant!*. Barcelona: Serres.

JuanolO. (2008). *Ens agradem!*. Valencia: Tàndem.

Maxeiner, A. Kuhl, A. (2011). *En Família!* Barcelona: Takatuka

Romero, C. & Marín, F. (2014) *El libro rojo de las niñas*. Tenerife: Ob Stare.

Romero, C. & Marín, F. (2016) *El libro dorado de los niños*. Tenerife: Ob Stare.

Serrano, M., Serrano, M. & Serrano, J. (2012). *Mamá, me ha venido la regla*. Madrid: Mandala.

Trepat, C. & Salvia, A. (2012). *El tesoro de Lilith / El Tesor de Lilith*. Barcelona: Trepat Casanovas.

Peitx, M. & Losantos, C. (2016). *Mía se hace mayor / La Mia es fa gran*: Barcelona: Juventud.

Peitx, M. & Losantos, C. (2018). *Bruno se hace mayor / El Bru es fa gran*. Barcelona: Juventud.

Salvia, A. & Mateu, A. (2018). *El baile de la vida en las mujeres. Un recorrido por nuestras etapas vitales al natural*. Artaza: La Fertilidad de la Tierra.

Salvia, A. & Torrón, C. (2020). *La regla mola (si sabes cómo funciona)*. Barcelona: Montena.

Salvia, A. & Torrón, C. (2020). *El semen mola (pero necesitas saber cómo funciona)*. Barcelona: Montena.

Von der Gathen, K., Kuhl, A. & Soler, A. (2018) *La vida amorosa de los animales/ La vida amorosa dels animals*. Barcelona: Takatuka.

Von der Gathen, K., Kuhl, A. & Delgado, M. (2016) *Cuéntamelo todo: 101 preguntas realizadas por niños y niñas sobre un tema apasionante*. Barcelona: Takatuka.

Von der Gathen, K. & Kuhl, A. (2021). *Explica-m'ho tot*. Barcelona: Takatuka.

Lienas, G. (2014). *El diari vermell de la Carlota*. Barcelona: Empúries.

Per a famílies i professorat

Alario, M. (2021). *Política sexual de la pornografia. Sexo, desigualdad y violencia*. Ediciones Cátedra.

Ballester, L. y Orte, C. (2019). *Nueva pornografía y cambios en las relaciones personales*. Editorial Octaedro.

Cobo, R. (2020). *Pornografía. El placer del poder*. EDICIONES B.

Instituto de las mujeres. (2020). *La sexualidad de las mujeres jóvenes en el contexto español. Percepciones subjetivas e impacto de la formación*. [Arxiu PDF]. Disponible a: https://www.inmujeres.gob.es/areasTematicas/AreaEstudiosInvestigacion/docs/Estudios/La_sexualidad_de_las_mujeres_jovenes.pdf

Kaspersky. (2022). Familia Segura. Disponible a: <https://www.kaspersky.es/blog/familiasegura/>

Save the Children. (2017). Respostes fàcils a preguntes difícils: guia d'educació sexual integral per a famílies. Barcelona. Save the Children. Disponible a: <https://salutsexual.sidastudi.org/ca/registro/a53b7fb35fd89d93015ffd34c34f0063>

Save the Children. (2020). *(Des)información sexual: pornografía y adolescencia*. [Arxiu PDF]. Disponible a: <https://www.savethechildren.es/informe-desinformacion-sexual-pornografia-y-adolescencia>

Talita NGO. (2018). *10 myths about porn*. Disponible a: <https://prostitutionresearch.com/10-myths-about-porn/>